

Czasopismo **Ekonomia i Zarządzanie**

Dostarczamy informacje gospodarcze, polityczne,
biznesowe, z badań naukowo-badawczych

Nr 5/2017

Data wydania: 18.10.2017 r.

ISSN 2084-963X

eprasa

Journal
ECONOMY AND MANAGEMENT

**Informacje gospodarcze,
polityczne, biznesowe,
z badań naukowo-badawczych**

**Economic,
political, business information,
from scientific research**

Redakcja Czasopisma / Editorial Office Board

www.eiz.groupivg.com

Redaktor Naukowy / Editor of the Scientific:

Prof. dr hab. Jerzy Olszewski prof. nadzw. Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Redaktor Naczelny / Editor in Chief: Mgr Aleksandra Fudali

Komitet Naukowy / The Scientific Committee:

Prof. UG dr hab. Sylwia Pangsy-Kania Uniwersytet Gdański

Prof. dr hab. Włodzimierz Szpringer Uniwersytet Warszawski

Prof. zw. dr hab. Jerzy Kisielnicki Uniwersytet Warszawski

Prof. UW dr hab. Grzegorz Karasiewicz Uniwersytet Warszawski

Prof. UZ dr hab. Arkadiusz Świadek Uniwersytet Zielonogórski

Recenzent naukowy Czasopisma / Scientific reviewer of the Journal:

Prof. UZ dr hab. Arkadiusz Świadek

Prof. US dr hab. Joanna Wiśniewska

Prof. US dr hab. Krzysztof Janasz

Wydawnictwo / Publishing House:

Naukowe Wydawnictwo IVG
Scientific Publishing House IVG
www.wydawnictwoivg.pl
biuro@wydawnictwoivg.pl

Oficjalny sklep NEWSTORE online
Księgarnia, Open Access
www.groupivg.com/newstore

© Copyright Groupivg.com
www.groupivg.com
biuro@groupivg.com

Dystrybucja w kraju i międzynarodowa

Distribution national and international

Dystrybucja w kraju OPEN ACCESS / Distribution national OPEN ACCESS:

- Biblioteka Główna UE w Poznaniu
- Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach
- Biblioteka Główna Uniwersytetu Gdańskiego
- Biblioteka Główna Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej
- Biblioteka Główna Uniwersytetu Opolskiego
- Biblioteka Jagiellońska
- Biblioteka Narodowa
- Biblioteka Politechniki Białostockiej
- Biblioteka Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie
- Biblioteka Śląska
- Biblioteka Uniwersytecka KUL
- Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Jana Kochanowskiego
- Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi
- Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu
- Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu
- Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
- Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu
- Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego
- Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego
- Książnica Pomorska im. S. Staszica
- Podkarpacka Szkoła Wyższa Im. Bł. Ks. Wł. Findysza w Jaśle
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie Centrum Informacji Biznesowej i Europejskiej

Czasopismo indeksowane jest w Bazach naukowych / The Journal is indexing in Database Research:

EBSCO Publishing

BazEkon

BazHum

BazTech

Wirtualna Biblioteka Nauki ICM UW

ICI Journals Master List

Drodzy Czytelnicy!

Częstotliwość: 6 numerów/rok
ISSN: 2084-963X

Czasopismo Ekonomia i Zarządzanie to dwumiesięcznik, recenzowane czasopismo akademickie, wydawane od 2012 roku.

Celem Czasopisma jest opublikować i promować artykuły, które prezentują oryginalne prace badawcze, dyskusje naukowe i które będą miały długoterminowy wpływ na badania z Dziedzin nauk ekonomicznych, a w tym ekonomii i zarządzania.

Analizyczne, interpretacyjne i empiryczne badania odnoszą się do wielu obszarów, w tym teorii monetarnej, polityki fiskalnej, ekonomii pracy, rozwoju mikro- i teorii makroekonomii, handlu międzynarodowego i finansów, organizacji przemysłowej i społecznej ekonomii, a także ku nowoczesnej ekonomii dobrobytu, organizacji i zarządzania, innowacji, gospodarki i administracji publicznej, turystyki i rekreacji, logistyki, towaroznawstwa, informatyki i ekonometrii.

Czasopismo publikuje również wybrane informacje gospodarcze, polityczne, biznesowe, jak również z zakresu ekologii i ochrony środowiska.

Czasopismo Ekonomia i Zarządzanie to lektura dla wszystkich ekonomistów chcących nadążyć za nowym materiałem w nowych badaniach w dyscyplinie.

Dear Readers!

Frequency: 6 issues/year
ISSN: 2084-963X

The Journal Economy and Management is a bimonthly peer-reviewed academic journal. It covers both theoretical and empirical economics. It was established in 2012.

The Journal aims to publish articles that presents original, discussion research papers in a field of economics and management. Highly selective, widely cited articles of current relevance that will have a long-term impact on economics research.

The analytical, interpretive, and empirical studies in a number of areas including monetary theory, fiscal policy, labour economics, development, micro- and macroeconomic theory, international trade and finance, industrial organization, social economics and also to modern economics prosperity.

The Journal publish also about management of organization, R&D, innovation and about current economic, political and business information from selected countries, as well as about ecology and environmental protection..

The Journal Economy and Management are essential reading for all economists wishing to keep up with substantive new research in the discipline.

Artykuł naukowy dodatkowo został opublikowany w OPEN ACCESS na stronie Czasopisma EiZ www.eiz.groupivg.com

Scientific article was published in OPEN ACCESS on web page *Journal Economy and Management* www.eiz.groupivg.com

©Materiał chroniony prawem autorskim - zasady przedruków określa:
Regulamin korzystania z serwisu i artykułu
[Zakup licencji](#)

Spis treści

Czasopisma techniczne Polskiej Akademii Nauk w bibliotekach akademickich w okresie rozwoju kolekcji Open Access – wybrane aspekty	6
Streszczenie	6
Technical journals of the Polish Academy of Sciences in academic libraries during the development of Open Access collections - selected aspects	7
Summary	7
Czasopisma techniczne w modelu Open Access w PAN	9
Czasopisma na stronach instytutów Wydziału IV Nauk Technicznych PAN	10
Czasopisma w Czytelnicy Czasopism PAN	15
Czasopisma techniczne PAN w bibliotekach akademickich	16
Wnioski	18
Bibliografia.....	19
Informacja o Autorach.....	20

Czasopisma techniczne Polskiej Akademii Nauk w bibliotekach akademickich w okresie rozwoju kolekcji Open Access – wybrane aspekty

Streszczenie

Rozwój zasobów Open Access w kolekcji czasopism technicznych Polskiej Akademii Nauk następuje w sposób ciągły, dynamiczny odznaczający się wieloaspektowymi zmianami. Zasoby publikowane na stronach wydawców są udostępniane z dodatkowymi informacjami na temat czasopism. W artykule podjęto próbę przedstawienia wybranych aspektów rozwoju czasopism technicznych PAN mających wpływ na kształtowanie oferty bibliotek akademickich. Zwrócono uwagę na rozwój pojedynczych czasopism w sieci i dominację zasobów Open Access nad wersjami drukowanymi. Ukazano zmiany w informowaniu o bieżących czasopismach za pośrednictwem katalogów komputerowych bibliotek i podkreślono znaczenie bazy danych BazTech, w tym Biblioteki Nauki Centrum Otwartej Nauki ICM. Wskazano wzrastającą rolę zasobów Open Access w podstawowych procesach bibliotecznych.

Słowa kluczowe: czasopisma techniczne PAN, czasopisma Open Access, biblioteki akademickie

Technical journals of the Polish Academy of Sciences in academic libraries during the development of Open Access collections - selected aspects

Summary

The development of Open Access resources in the collection of technical journals of the Polish Academy of Sciences is characterized by continuous, dynamic, and multi-faceted changes. Resources published on sites of publishers are provided with additional information about magazines. The article attempts to present selected aspects of the development of PAN technical journals that have an impact on the shaping of the offer of academic libraries. Attention was paid to the development of single journals in the network and the dominance of Open Access' resources over printed editions. Changes are being made in informing about current magazines through the computer catalogues of the libraries and the importance of the BazTech database, including the Science Library of the ICM Open Learning Centre was underlined. The growing role of Open Access in basic library processes has been highlighted.

Key words: PAN technical journals, Open Access journals, academic libraries

Czasopisma techniczne Polskiej Akademii Nauk (PAN) od początku ukazywania się wchodziły w skład zbiorów bibliotek akademickich, w szczególności politechnicznych i uniwersyteckich. Ostatnio wraz z wersjami drukowanymi czasopism PAN zauważa się ich ogólnie dostępne wersje online (Open Access) na stronach wydawców. Pozyskiwane przez Konsorcjum BazTech do bezpłatnej elektronicznej bazy zawartości czasopism technicznych BazTech, udostępniane są online z czasopismami innych baz danych w ramach różnych projektów i zasilają zasoby przechowywane lokalnie w Bibliotece Nauki prowadzonej przez Centrum Otwartej Nauki ICM

UW. W tym kontekście zadania organizowania otwartego dostępu¹ do czasopism technicznych PAN są podzielone między wydawcami i bibliotekami powodując zmiany w obszarze pośredniczenia w komunikacji naukowej. To, w jaki sposób rozwijają się kolekcje wspomnianych czasopism, wykazywane przez biblioteki w katalogach komputerowych i BazTech, warunkowane jest wieloma czynnikami. Wśród istotnych czynników należy podejście wydawców do procesu wydawniczego i dystrybucji czasopism. Czasopisma techniczne w ofercie PAN ulegają ciągłym, wieloaspektowym zmianom:

- zasoby Open Access wydawane są w coraz większej liczbie tytułów;
- poszczególne czasopisma są sukcesywnie rozwijane i unowocześniane.

W artykule podjęto próbę przedstawienia problematyki czasopism technicznych PAN w bibliotekach akademickich w kontekście zmian zachodzących w wydawaniu i dystrybucji czasopism, jak również informacji o samych czasopismach. Szczególną uwagę zwrócono na zasoby Open Access i zmiany wynikłe w 2016 roku w dystrybucji czasopism drukowanych.

¹W niniejszej pracy przez otwarty dostęp rozumie się wszelkie formy bezpłatnego dostępu do zasobów naukowych za pośrednictwem Internetu.

Czasopisma techniczne w modelu Open Access w PAN

Zaangażowanie PAN w propagowanie idei bezpłatnego dostępu do osiągnięć i wyników badań naukowych w sieci ma długą tradycję w instytucji. Już w 2011 roku dostrzeżono, że PAN wpisała się w nurt otwartych inicjatyw poprzez organizowanie seminariów Open Access [Bednarek-Michalska 2011]. Przypomnijmy, Open Access polega na bezpłatnym udostępnianiu literatury naukowej przez Internet wszystkim, na zasadach swobodnego czytania, zapisywania, kopiowania, drukowania, dystrybuowania, powoływania się z zachowaniem poprawności cytowania, praw autorskich [Suber 2004]. Dzisiaj zarówno koszty, jak i zysk liczone z działalności wydawniczej pojmowane są inaczej przez wydawców, priorytetowa staje się dostępność artykułów naukowych i komunikacja naukowa w globalnym Internecie [Bednarek-Michalska 2013]. Nowe podejście do wydatkowania środków na finansowanie pojedynczych czasopism związane jest z polityką decydentów wytyczających zasady finansowania. Zgodnie z zasadami finansowania ze środków przeznaczonych na upowszechnianie nauki (DUN), czasopismo musi spełniać określone kryteria, w tym m.in. „...w miarę szybko przechodzić na wersję elektroniczną; liczba egzemplarzy wersji drukowanych powinna być ograniczona do niezbędnego minimum (konieczność przedstawienia list odbiorców)...” [patrz: Kryteria przyjęte przez Komisję ds. działalności upowszechniającej naukę (DUN)]. Podstawowe znaczenie w upowszechnianiu artykułów naukowych stanowić powinna strona www czasopisma.

Powszechnie dostępnym źródłem wiadomości o działalności wydawniczej czasopism technicznych PAN stały się strony internetowe instytucji zamieniające się w rozbudowane portale udostępniające zasoby Open Access i dodatkowe szczegółowe informacje o czasopismach. Należy zauważyć, iż działalność wydawnicza PAN jest specyficzna, bowiem w publikowanie czasopism technicznych włączają się obok instytutów, oddziały PAN, komitety i inne instytucje [Sabała 2013].

Czasopisma na stronach instytutów Wydziału IV Nauk Technicznych PAN

Strony instytutów Wydziału IV Nauk Technicznych należą do jednych z miejsc w Internecie, gdzie zamieszczane są czasopisma techniczne PAN² i szczegółowe dodatkowe informacje o samych czasopismach. Instytut stanowi podstawową jednostkę w strukturze organizacyjnej PAN. W Wydziale IV funkcjonuje ogółem 13 instytutów i wszystkie włączone są w wydawanie czasopism Open Access. Na stronach internetowych poszczególnych instytutów znajdują się własne wydawnictwa, jak i te współwydawane z innymi instytucjami. W linkach odnoszących się do czasopism oferowane są również wydawnictwa ciągle nieperiodyczne. Tytuły czasopism zamieszczone na stronach instytutów ww. wydziału przedstawia tabela 1.

Tab.1. Czasopisma* na stronach Instytutów Wydziału IV Nauk Technicznych PAN.

Lp.	Instytut	Tytuł	Dostęp online
1.	Inst. Badań Systemowych http://www.ibspan.waw.pl	Control and Cybernetics	Pełne teksty
2.	Inst. Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej http://www.ibib.waw.pl/pl/	Biocybernetics and Biomedical Engineering	Pełne teksty
3.	Inst. Budownictwa Wodnego http://www.ibwpan.gda.pl/index.php/pl/	Archives of Hydro- Engineering and Environmental Mechanics	Pełne teksty
4.	Inst. Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania http://www.igipz.pan.pl/home_pl.html	Geographia Polonica	Pełne teksty
		Przegląd Geograficzny	Spisy treści
		Europa XXI wiek	Pełne teksty
		Studia Geomorphologica Carpatho-Balcanica	Pełne teksty

²Wybranie jednego źródła kompleksowej informacji o czasopismach technicznych PAN okazuje się trudne. Już samo zakwalifikowanie dyscyplin naukowych do nauk technicznych różni tytuły w różnych źródłach internetowych wykazujących czasopisma techniczne.

5.	Inst. Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią https://meeri.eu	Gospodarka Surowcami Mineralnymi	Pełne teksty
		Polityka Energetyczna	Pełne teksty
		Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN	Pełne teksty
		Technika Poszukiwań Geologicznych	Pełne teksty
6.	Inst. Informatyki Teoretycznej i Stosowanej https://www.iitis.pl	Theoretical and Applied Informatics	Pełne teksty
7.	Inst. Inżynierii Chemicznej http://www.iich.gliwice.pl/index.php/pl/	Prace Naukowe Instytutu Inżynierii Chemicznej PAN	Pełne teksty
8.	Inst. Maszyn Przepływowych https://www.imp.gda.pl	Archives of Thermodynamics	Pełne teksty
		Archiwum Energetyki	Pełne teksty
		Transactions of the Institute of Fluid Flow Machinery	Pełne teksty
		Zeszyty Naukowe Instytutu Maszyn Przepływowych Polskiej Akademii Nauk w Gdańsku. Studia i Materiały	Spisy treści
9.	Inst. Mechaniki Górniczej http://www.img-pan.krakow.pl	Archives of Mining Sciences	Pełne teksty
		Prace Instytutu Mechaniki Górniczej PAN	Pełne teksty
10.	Inst. Metalurgii i Inżynierii Materiałowej http://www.imim.pl	Archives of Metallurgy and Materials	Pełne teksty
11.	Inst. Podstaw Informatyki https://ipipan.waw.pl http://archive.ipipan.waw.pl	Journal of Language Modelling	Pełne teksty
		Machine Graphics and Vision	Pełne teksty
		Prace Instytutu Podstaw Informatyki PAN	Streszczenia
12.	Inst. Podstaw Inżynierii Środowiska http://ipis.pan.pl/pl/	Archives of Environmental Protection	Pełne teksty

13.	Instytut Podstawowych Problemów Techniki http://www.ippt.pan.pl	Archives of Acoustics	Pełne teksty
		Archives of Mechanics	Pełne teksty
		Computer Assisted Methods in Engineering and Science	Pełne teksty
		Engineering Transactions	Pełne teksty
		IPPT Reports on Fundamental Technological Reports	Pełne teksty
		Journal of Technical Physics	Streszczenia

*Uwzględniono również wybrane nieperiodyczne wydawnictwa ciągłe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron internetowych instytutów wykazanych w sprawozdaniu PAN, [stan na dzień 28.07. 2017].

Prezentowane w tabeli tytuły w pełnych tekstach, wszystkie wyróżniają się tym, że posiadają wersje drukowane, są zapisane w formacie PDF i udostępnione bezpłatnie online. Innymi słowy zawierają archiwa złożone z zasobów Open Access. Na zasoby te składają się roczniki nowsze, w tym również opublikowane w 2016 roku. „Archiwum Energetyki” z zasobami do nr 2/2013 i „Journal of Technical Physics” do 2009, obecnie już nie ukazują się i występują w kompletnych archiwach. Podział tytułów na obecnie publikowane i poprzednio publikowane jak na przykład w Instytucie Podstawowych Problemów Techniki, pozwala na rozpoznanie tytułów bieżących. W tak przyjętym podziale wydawnictw, tytuły wydawane z opóźnieniem różnią się na stronie od tych, które nie ukazują się.

Tytuły w szczególności w języku angielskim obok podstawowych danych: tytuł, ISSN, częstotliwość ukazywania się, wskazówki dla autorów, zawierają inne szczegółowe dodatkowe informacje o czasopiśmie, spełniające głównie kryteria oceny czasopism naukowych określone w Komunikacie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 czerwca 2015 roku [www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2015_06...] lub ułatwiające tę ocenę. Czasopisma techniczne PAN wysoko cenione w procesie ewaluacji czasopism, w większości są to czasopisma niskonakładowe, najważniejsze w wąskich specjalnościach naukowych, zawierające wyniki badań naukowych mające zastosowanie w gospodarce i przemyśle. Wynikiem świadczącym o wysokiej ocenie czasopisma jest posiadanie wskaźnika impact factor (IF) czasopisma, który stanowi podstawę do „wysokiej” punktacji MNiSW, czyli umieszczenia tytułu w części A listy ministerialnej. Dane IF i obecność tytułu w części A listy

odnotowano na stronach instytutów we wszystkich najwyżej ocenionych tytułach: „Biocybernetics and Biomedical Engineering”, „Gospodarka Surowcami Mineralnymi”, „Archives of Mining Sciences”, „Archives of Metallurgy and Materials”, „Archives of Environmental Protection”, „Archives of Acoustics”, „Archives of Mechanics”.

Powtarzające się na stronach instytutów informacje w czasopismach zdefiniowane w Komunikacie [www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2015_06...] jako elementy mające wpływ na ocenę czasopisma to m.in.: informacje dotyczące procedur przyjętych w czasopiśmie; redaktor naczelny - stopień lub tytuł naukowy, afiliacja, kraj afiliacji, e-mail; skład rady naukowej i kraj zatrudnienia poszczególnych jej członków; procedury recenzowania zgodne z ściśle określonymi wytycznymi; wykaz recenzentów i kraj ich zatrudnienia; dane teleadresowe i internetowe redakcji; dane kontaktowe i internetowe głównego wydawcy; elektroniczne dostarczanie artykułów do czasopisma; wersja online w rozumieniu dostępu w Internecie do wszystkich opublikowanych bieżących artykułów naukowych; obecność tytułu w bazach danych i inne.

W rozważaniach o otwartej nauce zauważa się, iż zasady oceny czasopism przyjęte przez MNiSW „są nie tylko narzędziami służącymi obiektywizacji pomiaru jakości pracy naukowej poszczególnych osób i instytucji, ale i sposobem kształtowania polityki naukowej państwa, wpływającym na faktyczne zachowania redakcji czasopism, instytucji naukowych i samych naukowców” [Szprot 2015]. Na stronach instytutów Wydziału IV część tytułów wyrażona wyłącznie w języku polskim ulega zmianom, w niektórych zaznacza się, iż do publikacji przyjmowane są także artykuły w języku angielskim, co z pewnością spowoduje dodanie wersji anglojęzycznej tytułu.

Rozwój pojedynczego czasopisma nawet posiadającego IF nie zachodzi jednak samoistnie w Internecie, dla unowocześnienia funkcjonowania tytułu w środowisku online zostały uruchomione i wdrożone elementy składające się na całość kształtu czasopisma. Przedsięwzięcia tego rodzaju sfinansowano w ramach różnych programów. W przypadku czasopism wydawanych przez instytuty skorzystano z programu „Index Plus” ustanowionego z dniem 8 listopada 2010 r. w celu „...zapewnienia szerszego dostępu do czasopism wydawanych przez uczelnie nieotrzymujące dotacji na podstawową działalność statutową, podmioty działające na rzecz nauki oraz biblioteki naukowe niewchodzące w skład jednostek naukowych, w taki sposób, by

zyskały charakter międzynarodowy i stały się bardziej dostępne, zarówno dla naukowców polskich, jak i naukowców zagranicznych” [www.bip.nauka.gov.pl/g2/oryginal/-2013_05...]. Wnioski przygotowane przez poszczególne instytuty Wydziału IV Nauk Technicznych PAN i zaakceptowane do sfinansowania w ramach programu pn. „Indeks Plus” dotyczyły następujących projektów:

- „Control & Cybernetics”: narzędzia promocji, zarządzania i dystrybucji sieciowej dla podniesienia pozycji międzynarodowej czasopisma - Inst. Badań Systemowych;
- umiędzynarodowienie, unowocześnienie, promocja czasopisma „Geographia Polonica” - Inst. Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania;
- zakup i wdrożenie systemu elektronicznego składania artykułów i elektronicznej recenzji - Inst. Podstaw Inżynierii Środowiska;
- internetowa baza danych dla czasopisma „Archives of Acoustics” - Inst. Podstawowych Problemów Techniki [Index Plus].

Przedstawione powyżej przedsięwzięcia w zakresie rozwoju czasopism technicznych PAN są jedynie przykładowe.

Czasopisma w Czytelni Czasopism PAN

Czytelnia Czasopism PAN udostępniona w 2010 r. na stronie internetowej instytucji stanowi nowoczesną platformę przystosowaną do zintegrowanego archiwizowania i udostępniania elektronicznych czasopism wydawanych, współwydawanych przez komitety i oddziały PAN, jak i tych wydawanych przez Biuro Upowszechniania i Promocji Nauki PAN [Czytelnia Czasopism]. Wykazywane archiwa objęły tytuły, których wydawanie finansowano z przyznanych Prezesowi PAN środków DUN [Sabała, dz. cyt., s. 122].

Prace nad funkcjonalnością systemu podjęło Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe (PCSS) afiliowane przy Instytucie Chemii Bioorganicznej PAN. W systemie czytelnicy istotna jest zarówno dostępność publikacji, jak i ich wyszukiwanie. Rozbudowany interfejs użytkownika zawiera m.in. indeksy tytułowy czasopism i autorski publikacji. Czasopisma można wyszukiwać według tytułów w całej czytelni lub z ograniczeniem do działów: „Nauki Humanistyczne i Społeczne”, „Nauki Biologiczne i Rolnicze”, „Nauki Ścisłe i Nauki o Ziemi”, „Nauki Techniczne”, „Nauki Medyczne”. Jak w tradycyjnej czytelni, tytuły związane tematycznie z obszarem nauk technicznych znajdują się w kilku działach. Dział „Nauki Techniczne” zawiera 23 tytuły³, w tym 17 tytułów w najnowszych zasobach obejmujących 2016 roku oraz 6 tytułów w zasobach nieco starszych.

Wyszukiwanie w tekście publikacji odbywa się według dowolnie wybranych przez użytkownika opcji z ograniczeniem terminu wyszukiwawczego za pomocą: frazy zapisanej w cudzysłów, operatorów logicznych, znaków maskujących i innych.

Przy skróconym opisie czasopisma, obok archiwum dostępne są: dane kontaktowe redakcji, dane kontaktowe wydawcy, wskazówki dla autorów. Ponadto w każdym czasopiśmie istnieje możliwość otrzymywania powiadomień o nowych artykułach poprzez usługę „Subskrybuj”. Specyfiką każdej czytelnicy czasopism jest udostępnianie i uzupełnianie najnowszych zasobów. Porównując dane z 2013 [Sabała, dz. cyt., s. 122] i 2017 r. [PAN, dz. cyt.]

³Stan na dzień 28 lipca 2017.

w czytelni PAN, można zauważyć wzrost liczbowy indeksowanych czasopism o ponad 20 nowych tytułów.

Czasopisma techniczne PAN w bibliotekach akademickich

Czasopisma techniczne PAN wchodzą w skład zbiorów bibliotek akademickich, głównie uniwersyteckich i politechnicznych. Regularnie licznie gromadzone, co roku wzbogacają kolekcje czasopism drukowanych w magazynach i czytelniach czasopism, których stan bieżący wykazywany jest w katalogach komputerowych każdej biblioteki. W bibliotekach politechnicznych od początku ukazywania się tytuły objęte są prenumeratą.

Począwszy od 2016 r. PAN wycofała z prenumeraty m.in.: „Archive of Mechanical Engineering”, „Archives of Control Sciences”, „Archives of Electrical Engineering”, „Archives of Metallurgy and Materials”, „Metrology and Measurement Systems”.

Szczególne znaczenia ww. tytułów w bibliotekach politechnicznych nie trzeba podkreślać. Bez względu na zmiany zachodzące w działalności wydawniczej w obrębie zasobów drukowanych i/lub zasobów Open Access, czasopisma PAN znajdują się w obszarze zainteresowań pracowników naukowych wybranych uczelni akademickich i bibliotek tychże uczelni. W bibliotekach wcześniej prenumerujących wycofane tytuły, informacje o zasobach 2016 r. zarejestrowano w katalogach komputerowych jako:

- linki odsyłające do archiwum: na stronie wydawcy, w czytelni czasopism PAN, w ramach licencji krajowej na portalu Infona.pl;
- zasoby drukowane pozyskane w drodze darów;
- uwaga tekstowa o bezpłatnym dostępie elektronicznym czasopisma od 2016 roku.

W przypadku „Archives of Metallurgy and Materials” spośród bibliotek 14 (wszystkich) politechnik w Polsce, rocznik 2016 w zasobach drukowanych wykazały tylko dwie biblioteki w katalogu komputerowym. Z informacji redakcji „Archive of Metallurgy and Materials” wynika, iż redakcje czasopism zaprzestały wydawania wersji drukowanych, które jedynie przesyłane są do

Wydziału IV Nauk Technicznych PAN zajmującego się dalszą dystrybucją, przede wszystkim dostarczaniem bezpłatnych egzemplarzy obowiązkowych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Sztuki z dnia 6 marca 1997 roku [patrz: Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r.] do uprawnionych bibliotek w większości uniwersyteckich⁴. Inne biblioteki, zwracające się bezpośrednio do redakcji czasopism zainteresowane dystrybucją tytułów w wersji drukowanej, mogą otrzymywać bezpłatne egzemplarze⁵, liczba ich jest jednak „limitowana”. Dokładna informacja - ile bibliotek ubiegało się o bezpłatne egzemplarze drukowane i ile bibliotek je obecnie otrzymuje, wymaga analizy wspomnianych tytułów w katalogach komputerowych bibliotek politechnik i uczelni, które kiedyś były politechnikami. Wersje drukowane w bibliotekach uzupełniane są na różny sposób zasobami Open Access, m.in. w bazie danych BazTech. Prawie wszystkie tytuły Wydziału IV Nauk Technicznych PAN są pozyskiwane do bazy i udostępniane w pełnym tekście (zgodnie z ofertą wydawcy) oraz wspólnie wyszukiwane:

- z innymi czasopismami w BazTech;
- z innymi pięcioma bazami w Bibliotece Nauki określanej jako „największa polska kolekcja otwartych czasopism”⁶;
- z innymi polskimi i zagranicznymi bazami na portalu Infona.PL.

Dodatkowo prawie na wszystkie tytuły obecne w BazTech podpisano umowy z PAN na udostępnianie PDF-ów archiwizowanych lokalnie w Bibliotece Nauki. Archiwizowanie lokalne jest istotne z perspektywy długoterminowego rozwoju Biblioteki, ponieważ Centrum Otwartej Nauki mając nadzór nad pełnym tekstem jest niezależne w udostępnianiu od stabilności archiwum na stronie wydawcy, artykuł jest dodatkowo „zabezpieczony” w sieci⁷. Ponadto lokalny artykuł PDF występuje łącznie z rekordem bibliograficznym opisującym ten artykuł w bazie i jest wygodny

⁴M. Bitner [archiwum4@wp.pl]. [26.07. 2017]. Informacja czasopismo Archives of Metallurgy and Materials PAS. E-mail to U. Knop [uknop@bg.pcz.pl].

⁵M. Broszkiewicz [ame.co@meil.pw.edu.pl]. [21.04.2017]. Czasopismo. E-mail to U. Knop [uknop@bg.pcz.pl].

⁶Otwarty dostęp, dz. cyt., s. 43.

⁷Zob. też. Tamże, s. 65-66.

w dostępie dla użytkownika. Umowy na PDF-y znajdują się na stronie BazTech (<https://baztech.icm.edu.pl>) w zakładce „Dla wydawców czasopism” i w każdym momencie wydawcy mogą uzupełnić braki występujące w czasopismach w bazie, jak również zgłosić nowe tytuły do indeksowania. Znaczenie bazy w bibliotekach szczególnie wzrasta w sytuacji zanikania wersji drukowanych. Bardziej kompletną informację o czasopismach technicznych PAN udostępnia Biblioteka Nauki uwzględniająca obok BazTech inne bazy jak na przykład Agro rejestrujące również omawiane tytuły.

Wnioski

Nieodłącznym elementem rozwoju czasopism stały się nowe technologie i unowocześnianie. Włączenie publikowania elektronicznego, w tym zasobów Open Access w pracę wydawcy i redakcji czasopism zaznaczyło się jako proces ciągłych, wieloaspektowych zmian, wymagający nowych kompetencji, dokonujący się w oparciu o nowe relacje wewnętrzne, jak i te panujące między redakcjami i autorami, redakcjami i instytucjami współpracującymi, itd. Czasopisma techniczne PAN w formule Open Access zaczynają dominować nad wersjami drukowanymi w instytucji i w następstwie w bibliotekach.

Polityka wydawnicza PAN nastawiona jest na dalsze ograniczanie wersji drukowanych i unowocześnianie czasopism, w związku z czym zasoby drukowane, posiadać będą nieliczne biblioteki głównie uprawnione do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych. Działania te mają na celu zapewnienie udziału i oddziaływania osiągnięć nauki polskiej w świecie nauki w globalnym Internecie. Wycofanie niektórych drukowanych czasopism z prenumeraty przez wydawców na rzecz bezpłatnych czasopism online ma związek także z redukcją kosztów przechowywania (magazynowania) czasopism tradycyjnych i jednocześnie łączy się ze zmniejszeniem kosztów prenumeraty w bibliotekach⁸.

⁸Tamże, s. 41.

W nowych warunkach funkcjonowania czasopisma techniczne w modelu Open Access zajmują coraz więcej miejsca w podstawowych procesach bibliotecznych: pozyskiwanie, przechowywanie, opracowanie i udostępnianie, w konsekwencji „zarówno ilość i różnorodność zasobów wiedzy w wolnym dostępie oraz rozwój nowych technologii informatycznych, w sposób integralny stanowią ofertę, którą mogą tworzyć i zaoferować biblioteki” [Barańska-Malinowska, Knop 2011].

Bibliografia

Bednarek-Michalska, B. 2013, *Modele biznesowe otwartego publikowania naukowego. Informator dla polskich wydawców uczelnianych*, Toruń Stowarzyszenie EBIB.

Bednarek-Michalska, B. 2011, *Rola bibliotek naukowych we wdrażaniu rozwiązań otwartych. Repozytorium Open Access – model dla uczelni*, [w:] *Otwarte zasoby wiedzy. Nowe zadania uczelni i bibliotek w rozwoju komunikacji naukowej*, Materiały konferencyjne, Kraków-Zakopane, 15-17 czerwca 2011 r., Kraków, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, s. 45-59.

Barańska-Malinowska, B., Knop, U. 2011, *Oferta polskich bibliotek naukowych w zakresie otwartych zasobów wiedzy*, [w:] *Otwarte zasoby wiedzy. Nowe zadania uczelni i bibliotek w rozwoju komunikacji naukowej*, Materiały konferencyjne, Kraków-Zakopane, 15-17 czerwca 2011 roku, Kraków, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, s. 61-75.

Bitner M. [archiwum4@wp.pl]. [26.07.2017], Informacja czasopismo *Archives of Metallurgy and Materials PAS*, E-mail to U. Knop [uknop@bg.pcz.pl]

Broszkiewicz M. [ame.eo@meil.pw.edu.pl]. [21.04.2017], Czasopismo, E-mail to U. Knop [uknop@bg.pcz.pl]

Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 czerwca 2015 r. w sprawie kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych, [dostęp: 28.07.2017], http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2015_06/57d62136155875b12419981aa086b9f9.pdf

Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 listopada 2010 r. o ustanowieniu programu pn. „Index Plus”, [dostęp: 28.07.2017], http://www.bip.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/5322bca26bb8704e7e38de1a2794b7bf.pdf

Kryteria przyjęte przez Komisję ds. działalności upowszechniającej naukę (DUN) dotyczące oceny wniosków oraz przyznawania wniosków finansowych na zadania

z zakresu działalności upowszechniającej naukę, [dostęp: 28.07.2017],

https://instytucja.pan.pl/images/2016/DUN/Kryteria_DUN.pdf

Szprot, J. (red.) 2015, *Otwarty dostęp w instytucjach naukowych*, Warszawa, Wydawnictwa ICM, s. 43, [dostęp: 28.07.2017],

http://biblioteka.pollub.pl/sites/default/files/17_Otwarty%20dostep%20w%20instytucjach%20naukowych.pdf

PAN Czytelnia Czasopism, [dostęp: 28.07.2017], <http://journals.pan.pl/dlibra>

Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad ich przekazywania. Dz. U. 1997, nr 29, poz. 161.

Sabała, M. 2013, *Analogowa i cyfrowa komunikacja naukowa w Polskiej Akademii Nauk*, Nauka i Szkolnictwo Wyższe, Nr 2 (42), s. 119-127, [dostęp: 28.07.2017], <http://pressto.amu.edu.pl/index.php/nsw/article/view/1671/1711>

Sapa, R. 2011, Konflikty w obszarze pośredniczenia w komunikacji naukowej: interesy i ideologia, [w:] *Otwarte zasoby wiedzy. Nowe zadania uczelni i bibliotek w rozwoju komunikacji naukowej*, Materiały konferencyjne, Kraków-Zakopane, 15-17 czerwca 2011 r., Kraków, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, s. 17-30.

Suber, P. 2004, *Praising progress, preserving precision*, SPARC Open Access Newsletter, Nr 77, 2 września, [dostęp: 28.07.2017], <http://www.earlham.edu/~peters/fos/newsletter/09-02-04.htm#progress>

Wykaz wniosków zakwalifikowanych do finansowania w ramach programu pn. „Index Plus”, [dostęp: 28.07.2017], <http://www.nauka.gov.pl/komunikaty/wykaz-wnioskow-zakwalifikowanych-do-finansowania.html>

Informacja o Autorach

Urszula Knop Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej

Dr inż. Seweryn Cichoń Instytut Finansów, Bankowości i Rachunkowości Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej

[*Artykuł dostępny w systemie OPEN ACCESS na stronie Czasopisma Ekonomia i Zarządzanie*](#)